

Det felles europeiske rammeverket for språk:
læring, undervisning, vurdering

spesifisert for norsk tegnspråk (2011)

Det felles europeiske rammeverket for språk: læring, undervisning, vurdering
spesifisert for norsk tegnspråk (2011)

Forord

I dette dokumentet presenteres beskrivelser/skalaer i *Det felles europeiske rammeverket for språk* som gjelder lytte-, snakke- og samtaleferdigheter, spesifisert for norsk tegnspråk (NTS).

Prosjektet med spesifisering av Rammeverket til NTS ble støttet av Vox, nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk, Signo Conrad Svendsen senter (CSS), Oslo Voksenopplæring Skullerud, avdeling for hørselshemmede, og Norsk språktest/Folkeuniversitetet.

Takk også til kolleger ved Ciep, Frankrike, <http://www.ciep.fr/> som har spesifisert beskrivelsene i Rammeverket til fransk tegnspråk, og som generøst har gitt oss tilgang til dokumentet sitt (Dossier de presse (13/02/02): ministère de l'éducation nationale. Le premier outil pédagogique pour la langue des signes. *Cadre Européen Commun de Référence pour les Langues*).

Spesifiseringen av innholdet i skalaene er gjort av Margaret Farstad, Beata Slowikowska og Britt Greve, alle fra CSS, Hanne Pedersen Anker fra Oslo Voksenopplæring Skullerud, avdeling for hørselshemmede, og Berit Halvorsen, Norsk språktest.

Innledning

I det følgende er skalaer og nivåbeskrivelser som gjelder lytteferdigheter og ferdigheter i muntlig språkbruk i kapittel 3 og 4 i *Det felles europeiske rammeverket for språk* (http://www.udir.no/Upload/Verktoy/5/UDIR_rammeverk_korr3_spraak_2009.pdf), spesifisert for tegnspråk. Beskrivelser av lytteferdigheter omtales i denne sammenhengen som ferdigheter i avlesning av tegnspråk, mens beskrivelser av ferdigheter i muntlig språkbruk omtales som ferdigheter i kommunikasjon på tegnspråk.

Termen «språk» svarer i dette dokumentet til norsk tegnspråk. Henvisninger til «morsmål» og «morsmålsbrukere» refererer likeledes til norsk tegnspråk og til personer som har norsk tegnspråk som morsmål. Termer som f.eks. «snakke», «si» og «ta ordet» i forbindelse med turtaking, brukes i tegnspråk slik det blir bruk i talt språk. Termene fra originaldokumentet er derfor for en stor del beholdt.

Innledende kommentarer til skalaene, som for eksempel 3.3, er beholdt slik de står i Rammeverket, med unntak av de tilfellene der det var nødvendig å bytte terminologi til det som gjelder for tegnspråk. Alle endringer som er gjort i forhold til originaldokumentet, er merket med fet skrifttype.

Det brukes den samme kapittelnummereringen som i Rammeverket. Over hver skala/hvert avsnitt står sidetallet i nettoutgaven av den norske versjonen av Rammeverket og sidetallet i den engelske utgaven av *Common European Framework of Reference for Languages* (CEFR) slik at det skal være enkelt å gå tilbake til originaldokumentene.

Dokumentet starter direkte på kapittel 3.3 i Rammeverket.

3.3 Presentasjon av referansenivåene

Et sett med felles referansepunkter setter ikke grenser for hvordan man innenfor ulike pedagogiske tradisjoner kan organisere sitt system av nivåer og moduler. Det er også naturlig at ordlyden i referansepunktene utvikles over tid, etter hvert som medlemsstatene og ulike institusjoner får erfaring med å bruke beskrivelsene.

De felles referansepunktene bør presenteres på ulike måter i ulike sammenhenger. I noen sammenhenger vil det være best å oppsummere referansenivåene i helhetlige enkeltavsnitt, som vist i tabell 1. En slik enkel, enhetlig framstilling gjør det lettere å formidle systemet til folk som ikke er spesialister. Framstillingen vil også gi lærere og læreplanutviklere holdepunkter i arbeidet.

Tabell 1. Felles referansenivåer: global skala (s. 28 i nettoutgaven av Rammeverket, s. 24 i CEFR)

AVANSERT BRUKER	C2	Kan uten problemer forstå praktisk talt alt på tegnspråk eller alt en leser. Kan sammenfatte informasjon fra ulike tegnspråklige og skriftlige kilder ved å presentere argumenter og redegjørelser på en sammenhengende måte. Kan uttrykke seg spontant, med svært god flyt og presisjon, og få fram finere meningsnyanser selv i mer komplekse situasjoner.
	C1	Kan forstå et bredt spekter av krevende, lengre tekster og få tak i budskap som ikke er direkte uttrykt. Kan uttrykke seg flytende og spontant uten at det i særlig grad merkes at en leter etter uttrykksmåter. Kan bruke språket fleksibelt og hensiktsmessig til sosiale, akademiske og yrkesrelaterte formål. Kan skrive klare, velstrukturerte og detaljerte tekster om komplekse emner og vise at en behersker ulike setningsmønstre, bindeord og sammenbindende markører.
SELVSTENDIG BRUKER	B2	Kan forstå hovedinnholdet i komplekse tekster om både konkrete og abstrakte emner, også faglige drøftinger innen eget fagområde. Kan delta i samtaler med så spontant og flytende språk at kommunikasjonen med morsmålsbrukere ikke blir anstrengende for noen av partene. Kan skrive klare, detaljerte tekster om et vidt spekter av emner, forklare et synspunkt på en aktuell sak og argumentere for og imot ulike alternativer.
	B1	Kan forstå hovedpunktene i klar, standard tekst og tegnspråk om kjente emner en ofte møter i forbindelse med arbeid, skole, fritid osv. Kan klare seg i de fleste situasjoner som kan oppstå når en reiser i et område der tegnspråk brukes . Kan skrive enkle, sammenhengende tekster om emner som er kjente eller av personlig interesse. Kan beskrive opplevelser og hendelser, drømmer, håp og planer, og kort forklare og begrunne meninger og planer.
BASISBRUKER	A2	Kan forstå setninger og vanlige uttrykk knyttet til de viktigste områdene i dagliglivet, f.eks. svært enkel informasjon om en selv og familien, innkjøp, nærmiljø og arbeidsliv. Kan klare seg i enkle og rutinepregede samtalsituasjoner med direkte utveksling av informasjon om kjente og rutinepregede forhold. Kan med enkle tegn beskrive visse sider ved egen bakgrunn, nærmiljø og grunnleggende personlige behov.
	A1	Kan forstå og bruke kjente, dagligdagse uttrykk og svært enkle utsagn for å dekke grunnleggende behov. Kan presentere seg selv og andre, og kan stille og svare på personlige spørsmål om f.eks. bosted, venner og bekjente og eiendeler. Kan delta i en samtale på en enkel måte hvis samtalepartneren snakker langsomt og tydelig og er innstilt på å hjelpe.

(Øverst s. 30 i Rammeverket)

I praktiske sammenhenger kan det være nødvendig å gi en mer detaljert oversikt for å kunne orientere innlærere, lærere og andre brukere. En slik oversikt kan ha form av en tabell som viser hovedkategorier på hvert av de seks nivåene. Eksemplet i tabell 2 skisserer et orienteringsverktøy til bruk i egenvurdering, bygd på de seks nivåene. Det skal gjøre det lettere for innlærere å få fram en profil av egne språkferdigheter.

For andre formål kan det være ønskelig å konsentrere seg om bestemte nivåer og bestemte sett av kategorier. Ved å avgrense seg til det som er relevant i en bestemt sammenheng, kan man også legge til flere detaljer og få mer nyanserte nivåer og kategorier. Med slike detaljer blir det mulig å kartlegge hvordan modulene i et bestemt sett står i forhold til hverandre, i tillegg til å plassere dem i forhold til Rammeverket.

Ett mulig mål er å komme fram til en profil av ulike typer kommunikativ aktivitet. Alternativt kan det være ønskelig å vurdere en prestasjon bare på grunnlag av de aspektene ved kommunikativ språkkompetanse som man kan utlede fra denne prestasjonen. Oversikten i tabell 3 ble laget for å vurdere muntlige ferdigheter. Den konsentrerer seg om forskjellige kvalitative aspekter ved muntlig språkbruk. Tabell 3 er tilpasset tegnspråk.

3.4 Deskriptorer

De tre tabellene vi har brukt til å introdusere referansenivåene (tabell 1, 2 og 3), er satt opp på grunnlag av deskriptorer som er utviklet og validert for Rammeverket av et sveitsisk forskningsprosjekt (se appendiks B, *Det felles europeiske rammeverket for språk: læring, undervisning, vurdering* s. 254 -264). Deskriptorene har vært brukt i vurdering av et stort antall innlærere. Man har først analysert hvordan deskriptorene er blitt tolket. Deretter er beskrivelsene blitt matematisk skalert til nivåene.

For at det skal bli lettere å bruke skalaene, er de plassert under de relevante kategoriene i kapittel 4 og 5. Beskrivelsene viser til de tre metakategoriene kommunikative aktiviteter, strategier og kommunikativ språkkompetanse.

Kommunikative aktiviteter

Det er utviklet «kan-deskriptorer» for språklig resepsjon, samhandling og produksjon. Noen underkategorier på noen nivåer mangler beskrivelse fordi visse handlinger ikke kan utføres før innlæreren har nådd et visst kompetansenivå, mens andre opphører å være målsettinger på høyere nivåer.

Strategier

Det er utviklet «kan-deskriptorer» for noen av de strategiene som brukes i kommunikative aktiviteter. Strategier knytter sammen innlærerens ressurser (kompetanse) og det vedkommende kan gjøre med dem (kommunikative aktiviteter). I kapittel 4 beskriver vi de prinsippene som ligger til grunn for det å a) planlegge en handling, b) balansere ressurser og kompensere for mangler når handlingen utføres, og c) følge med i resultatene og gjøre nødvendige justeringer.

Tabell 2. Felles referansenivå: skjema for egenvurdering – norsk tegnspråk (s. 32–33 i nettutgaven av Rammeverket og s. 26–27 i CEFR)

		A1	A2	B1
FORSTÅELSE	AVLESNING	Jeg kan kjenne igjen vanlige tegn og svært enkle uttrykk som har med meg selv, min familie og mine nære omgivelser å gjøre, når man snakker langsomt og tydelig.	Jeg kan forstå vanlige tegn og ytringer knyttet til områder som er viktige for meg personlig (f.eks. svært enkel informasjon som gjelder meg selv, min familie, nærmiljø, innkjøp og arbeidsliv). Jeg kan oppfatte hovedinnholdet i enkle, korte og tydelige beskjeder og meldinger.	Jeg kan forstå hovedinnholdet i tydelig tegnspråk om kjente emner knyttet til arbeid, skole og fritid osv. Jeg kan forstå hovedinnholdet i mange TV-program om aktuelle saker eller om emner som er av personlig eller faglig interesse for meg, når man snakker relativt langsomt og tydelig.
	LESING	Se Rammeverket	Se Rammeverket	Se Rammeverket
BRUK AV TEGNSPRÅK	SAMHANDLING	Jeg kan delta i en samtale på en enkel måte hvis samtalepartnere er villig til å gjenta, omformulere, snakke langsomt og hjelpe meg med å formulere meg. Jeg kan stille og svare på enkle spørsmål knyttet til viktige behov eller til svært kjente emner.	Jeg kan delta i enkle og rutinepregede samtaler som innebærer enkel og direkte utveksling av informasjon om kjente emner og aktiviteter. Jeg kan bruke og forstå vanlige høflighetsfraser, men forstår vanligvis ikke nok til å holde samtalen gående.	Jeg kan klare meg tegnspråklig i de fleste situasjoner som kan oppstå når man ferdes der tegnspråk brukes . Jeg kan uforberedt delta i samtaler om kjente emner, emner av personlig interesse eller emner som er viktige i dagliglivet (f.eks. familie, hobby, arbeid, reise, aktuelle hendelser).
	PRESENTASJON	Jeg kan bruke enkle uttrykk og ytringer for å beskrive stedet der jeg bor, og mennesker jeg kjenner.	Jeg kan bruke en rekke uttrykk og ytringer for på en enkel måte å beskrive familie og andre mennesker, boforhold, min utdanningsbakgrunn, og hva jeg jobber eller har jobbet med.	Jeg kan gi en enkel, sammenhengende framstilling av hendelser, erfaringer, drømmer, håp og planer. Jeg kan kort forklare og begrunne mine meninger og planer. Jeg kan fortelle en historie eller gjenfortelle handlingen i en bok eller film og beskrive reaksjonene mine.

Tabell 2, forts.

		B2	C1	C2
FORSTÅELSE	AVLESNING	Jeg kan forstå lengre, sammenhengende presentasjoner og foredrag på tegnspråk og følge komplekse argumentasjonsrekker når emnet er relativt kjent. Jeg kan forstå de fleste nyhets- og aktualitetsprogram på TV som er på tegnspråk eller som blir tolket.	Jeg kan forstå lengre, sammenhengende presentasjon på tegnspråk også når den ikke er tydelig strukturert, og når deler av innholdet er underforstått og ikke kommer tydelig fram.	Jeg forstår uten problemer alle former for tegnspråk både i det virkelige liv og i mediene, også når morsmålsbrukere snakker i et naturlig og raskt tempo, dersom jeg får litt tid til å gjøre meg kjent med dialekten.
	LESING	Se Rammeverket	Se Rammeverket	Se Rammeverket
BRUK AV TEGNSPRÅK	SAMHANDLING	Jeg kan bruke tegnspråket så flytende og spontant at samtaler med morsmålsbrukere ikke byr på særlige problemer. Jeg kan delta aktivt i diskusjoner i kjente sammenhenger, og jeg kan uttrykke og begrunne synspunktene mine.	Jeg kan uttrykke meg flytende og spontant uten at det i særlig grad merkes at jeg leter etter uttrykksmåter. Jeg kan bruke tegnspråket fleksibelt og effektivt både i sosiale og faglige sammenhenger. Jeg kan formulere ideer og meninger presist og forholde meg til samtalepartnerne på en hensiktsmessig måte.	Jeg kan uten anstrengelse delta i alle former for samtale og diskusjon og har god kjennskap til idiomatiske uttrykk og vanlige talemåter. Jeg kan uttrykke meg flytende og formidle finere meningsnyanser på en presis måte. Hvis jeg får et språklig problem, kan jeg omformulere meg slik at det nesten ikke merkes.
	PRESENTASJON	Jeg kan gi klare og detaljerte beskrivelser innenfor et vidt spekter av emner knyttet til mitt interessefelt. Jeg kan forklare et synspunkt på en gitt problemstilling og gjøre rede for fordeler og ulemper ved ulike alternativer.	Jeg kan gi klare og detaljerte beskrivelser av komplekse emner der jeg trekker inn delmomenter, utdyper enkelte punkter og runder av med en passende konklusjon.	Jeg kan beskrive og drøfte/argumentere på en klar og flytende måte, bruke et språk eller en form som passer i sammenhengen, og strukturere det jeg sier, på en hensiktsmessig og logisk måte, slik at den som avleser presentasjonen min , kan legge merke til og huske viktige poeng.

Tabell 3. Felles referansenivå: kvalitative aspekter ved bruk av tegnspråk (s. 36–37 i nettutgaven av Rammeverket og s. 28–29 i CEFR)

	SPRÅKLIG BREDDE/SPEKTER	NØYAKTIGHET	FLYT
C2	Viser stor fleksibilitet i å formulere ideer på ulike måter for å få fram finere meningsnyanser, framheve noe, understreke forskjeller eller unngå tvetydighet. Har god kontroll over idiomatiske og dagligdagse uttrykk.	Bruker et komplekst språk med gjennomført grammatisk kontroll, selv når oppmerksomheten er rettet mot noe annet (f.eks.: når hun/han forbereder et utsagn, eller holder øye med andres reaksjoner).	Kan utdype et emne på en spontan, naturlig og sammenhengende måte. Unngår eller omgår vanskeligheter på en slik måte at samtalepartneren knapt legger merke til det.
C1	Har god kontroll over et bredt språklig spekter. Dette gjør at hun/han kan velge formuleringer for å uttrykke seg klart i en passende stil om et stort antall generelle, akademiske, faglige, og fritidsrelaterte emner uten å måtte begrense det hun/han ønsker å si.	Viser gjennomført høy grad av grammatisk kontroll. Feil er sjeldne og vanskelige å oppdage. Når feil forekommer, blir de stort sett rettet opp.	Kan uttrykke seg flytende og spontant, nesten uten anstrengelse. Bare når hun/han skal snakke om et spesielt krevende emne, kan det føre til dårligere flyt.
B2+			
B2	Har et bredt nok språklig spekter til å gi klare beskrivelser og uttrykke synspunkter på de fleste generelle emner, uten å måtte lete noe særlig etter tegn . Kan bruke noen komplekse setningskonstruksjoner for å gjøre dette.	Viser relativt stor grad av grammatisk kontroll. Gjør ikke feil som fører til misforståelser, og kan rette de fleste av sine feil.	Kan snakke sammenhengende i et ganske jevnt tempo, selv om det forekommer noe nøling når hun/han leter etter riktige setningsmønstre og uttrykk. Det er få merkbart lange pauser.
B1+			
B1	Har et bredt nok språklig spekter og et tilstrekkelig stort tegnforråd til å kunne snakke om emner som familie, hobbyer, interesser, reiser og aktuelle temaer, om enn med noe nøling og omformuleringer.	Har et repertoar av frekvente fraser og setningsmønstre knyttet til kjente situasjoner og kan bruke det på en forholdsvis korrekt måte.	Kan snakke sammenhengende på en forståelig måte selv om hun/han må stoppe opp forholdsvis ofte for å planlegge neste steg eller rette opp leksikalske og grammatiske feil. Dette gjelder særlig når hun/han skal si noe av en viss lengde uten å være forberedt.
A2+			
A2	Bruker grunnleggende setningsmønstre med innlærte fraser, grupper med få tegn og tegnuttrykk for å formidle begrenset informasjon i enkle, dagligdagse situasjoner.	Bruker noen enkle strukturer korrekt, men gjør systematisk elementære feil.	Kan bruke svært korte ytringer for å gjøre seg forstått, selv om pauser, omstart og omformuleringer forekommer ofte.
A1	Har et svært elementært repertoar av tegn og enkle uttrykk knyttet til det personlige domene og bestemte, konkrete situasjoner.	Viser bare begrenset kontroll over noen få, enkle grammatiske strukturer og setningsmønstre på tegnspråk som hun/han har lært utenat.	Kan bruke svært korte, enkeltstående formuleringer som vanligvis er innlærte. Tar mange pauser for å lete etter uttrykk eller bruke mindre kjente tegn og for å rette opp misforståelser.

Tabell 3, forts.

	SAMTALE/INTERAKSJON	KOHERENS/SAMMENHENG
C2	Kan samtale utvunget og hensiktsmessig. Kan oppfatte budskap som kommer fram i kroppsspråk og mimikk , og selv bruke dette på en tilsynelatende uanstrengt måte. Kan flette eget bidrag inn i diskusjonen ved å ta ordet på en helt naturlig måte, bruke henvisninger, allusjoner etc.	Kan på en korrekt måte bruke et bredt spekter av mønstre for tekstorganisering og en lang rekke sammenbindende ledd slik at det blir god sammenheng, både innholdsmessig og formelt, i det hun/han vil si.
C1	Har et bredt spekter av automatiserte samtaleteknikker slik at hun/han kan velge passende uttrykk for å ta tur eller beholde tur og knytte egne bidrag til det andre gir uttrykk for , på en hensiktsmessig måte.	Kan bruke sammenbindende ledd og mønstre for tekstorganisering på en korrekt måte slik at meddelelsen blir klar og strukturert og får god flyt.
B2+		
B2	Kan innlede en samtale, ta ordet når det er naturlig og avslutte når det er nødvendig selv om dette ikke alltid gjøres like elegant. Kan bidra til at diskusjonen utvikler seg innenfor kjente områder ved å sørge for en felles forståelse, invitere andre til å delta osv.	Kan bruke et begrenset antall tegnpråklige bindeledd for å uttrykke seg klart og sammenhengende, selv om lengre utsagn kan virke noe «springende».
B1+		
B1	Kan innlede, holde i gang og avslutte enkle samtaler om emner som er kjente eller av personlig interesse. Kan gjenta deler av interaksjonen for å bekrefte felles forståelse.	Kan binde sammen en rekke korte, enkle og enkeltstående elementer til en helhetlig framstilling.
A2+		
A2	Kan svare på spørsmål og reagere på enkle utsagn. Kan gi uttrykk for at hun/han forstår, men er sjelden i stand til å forstå nok til selv å holde samtalen gående.	Kan binde sammen tegn ved hjelp av enkel lokalisasjon, oppramsing og årsaks-sammenheng .
A1	Kan stille og svare på enkle spørsmål om personlige forhold. Kan delta i enkle samtaler, men kommunikasjonen er helt avhengig av gjentakelser, korrigeringer og omformuleringer.	Kan binde sammen tegn eller grupper av tegn ved hjelp av svært enkle lokalisasjoner og oppramsing .

(Innledning til produktive aktiviteter og strategier, s. 73 i nettutgaven av Rammeverket)

4.4.1 Produktive aktiviteter og strategier

Produktive aktiviteter og strategier – både muntlig og skriftlig språkbruk.

4.4.1.1 Språkbrukeren bruker tegnspråk på en slik måte at en eller flere mottakere oppfatter budskapet. Eksempler på **språklige** aktiviteter er

- offentlige meddelelser (informasjon, veiledning osv.)
- presentasjon **på tegnspråk** (taler på offentlige møter, forelesninger, prekener, underholdning, sportskommentering, salgsframstøt osv.)

Dette kan for eksempel innebære

- å **formidle** en skriftlig tekst **på tegnspråk**
- å **kommunisere på tegnspråk** på grunnlag av notater, en skriftlig tekst eller visuelle hjelpemidler (diagrammer, bilder, plansjer osv.)
- å spille en innøvd rolle
- å snakke spontant

For å illustrere dette har vi nedenfor satt opp skalaer for de følgende typene aktiviteter **der tegnspråk kan brukes**:

- Generell **bruk av tegnspråk**
- Lengre monologer der en beskriver erfaringer
- Lengre monolog eller et innlegg (for eksempel i en debatt)
- Offentlige meddelelser
- Presentasjon **på tegnspråk**

GENERELL BRUK AV TEGNSPRÅK (s. 74 i nettutgaven av Rammeverket og s. 58 i CEFR)	
C2	Kan produsere klart , velstrukturert tegnspråk med god flyt og effektiv, logisk struktur som hjelper mottakeren til å legge merke til og huske viktige poeng.
C1	Kan gi klare, detaljerte beskrivelser og presentasjoner av komplekse emner, der hun/han trekker inn delmomenter, utdyper enkelte punkter og runder av med en passende konklusjon.
B2	Kan gi klare, systematisk oppbygde beskrivelser og presentasjoner, understreke viktige punkter på en passende måte, og utdype med relevante detaljer.
	Kan gi klare, detaljerte beskrivelser og presentasjoner om et vidt spekter av emner knyttet til hennes/hans interessefelt, utdype ideer med underpunkter og relevante eksempler.
B1	Kan forholdsvis flytende gi en grei beskrivelse av ett av flere emner som ligger innenfor hennes/hans interesseområde, presentert som punkter i en helhetlig framstilling .
A2	Kan gi en enkel beskrivelse eller presentasjon av folk, boforhold eller arbeidsforhold, daglige rutiner, hva hun/han liker eller ikke liker osv. ved å liste opp korte rekker av enkle setninger og fraser.
A1	Kan produsere enkle, stort sett isolerte, fraser om folk og steder.
LENGRE MONOLOG: Å beskrive en erfaring (s. 74 i nettutgaven av Rammeverket og s. 59 i CEFR)	
C2	Kan gi klare, omfattende beskrivelser med god flyt som mottakeren merker seg.
C1	Kan gi klare, detaljerte beskrivelser av komplekse emner. Kan presentere omfattende beskrivelser og fortellinger, flette inn undertema, utdype viktige punkter og avrunde med en passende konklusjon.
B2	Kan gi klare, detaljerte beskrivelser av et vidt spekter av emner knyttet til hennes/hans interesseområde.
B1	Kan gi enkle, greie beskrivelser av en rekke kjente emner innenfor hennes/hans interesseområde. Kan presentere en enkel fortelling eller beskrivelse med relativt god flyt, der punktene er bundet sammen til en helhetlig framstilling . Kan fortelle detaljert om opplevelser, og beskrive følelser og reaksjoner. Kan gjengi detaljer fra uforutsigbare hendelser, f.eks. en ulykke. Kan gjengi handlingen i en bok eller en film og beskrive egne reaksjoner. Kan beskrive drømmer, håp og ambisjoner. Kan beskrive virkelige og tenkte hendelser. Kan fortelle en historie.
A2	Kan fortelle en historie eller beskrive noe i form av en enkel, punktvis liste. Kan beskrive aspekter ved sitt daglige miljø, f.eks. folk, steder, erfaringer fra jobb eller studier. Kan gi korte, svært enkle beskrivelser av hendelser og aktiviteter. Kan beskrive planer og avtaler, vaner og rutiner, personlige erfaringer og hva hun/han tidligere har gjort. Kan bruke et generelt , beskrivende tegnspråk til å fortelle om og sammenligne objekter og eiendeler på en kortfattet måte. Kan forklare hva hun/han liker eller ikke liker (med noe).
	Kan beskrive egen familie, boforhold, utdanningsbakgrunn, sin nåværende eller forrige jobb. Kan beskrive mennesker, steder og eiendeler på en enkel måte.
A1	Kan beskrive seg selv, hva hun/han gjør, og hvor hun/han bor.

LENGRE MONOLOG: Å komme med et innlegg (f.eks. i en debatt) (s. 75 i nettutgaven av Rammeverket og s. 59 i CEFR)	
C2	Ingen beskrivelse foreligger.
C1	Ingen beskrivelse foreligger.
B2	Kan systematisk utforme et argument med passende understreking av de viktigste punktene, og utdype med relevante detaljer. Kan utforme et klart argument, gå noe i dybden, utvikle og underbygge synspunktene sine med underpunkter og relevante eksempler. Kan forklare et synspunkt på et aktuelt tema ved å forklare fordelene og ulempene ved ulike alternativ.
B1	Kan utforme et argument godt nok til at mottakerne stort sett kan følge med. Kan kort grunngi og forklare meninger, planer og handlinger.
A2	Ingen beskrivelse foreligger.
A1	Ingen beskrivelse foreligger.
OFFENTLIGE MEDDELELSER (s. 75 i nettutgaven av Rammeverket og s. 60 i CEFR)	
C2	Ingen beskrivelse foreligger.
C1	Kan presentere meldinger flytende, nesten uten anstrengelse, slik at presentasjonen får fram finere meningsnyanser på en presis måte.
B2	Kan presentere meldinger innen de fleste generelle emner så klart, flytende og spontant at det ikke er anstrengende eller sjenerende for mottakerne .
B1	Kan presentere korte, innøvde meldinger om emner knyttet til daglige hendelser innen hennes/hans felt. Disse er framført klart og forståelig, til tross for at presentasjonen kan se svært fremmed ut.
A2	Kan presentere svært korte meldinger når innholdet er forutsigbart og lært utenat, og som er forståelige for mottakere som er forberedt på å følge godt med .
A1	Ingen beskrivelse foreligger.

Merk: Beskrivelsene i denne underskalaen er ikke empirisk kalibrert.

PRESENTASJON PÅ TEGNSPRÅK (s. 76 i nettutgaven av Rammeverket og s. 60 i CEFR)	
C2	Kan tydelig og sikkert presentere et komplekst emne for et publikum som ikke kan så mye om det, og på en fleksibel måte strukturere og tilpasse presentasjonen etter publikums behov. Kan takle vanskelig, og også uvennlig, utspørring.
C1	Kan gi en klar og velstrukturert presentasjon av et komplekst emne, gå noe i dybden, utvikle og underbygge synspunktene sine med underpunkter, begrunnelser og relevante eksempler. Kan takle avbrytelser på en god måte, og kan svare spontant og nesten uten anstrengelse.
B2	Kan gi en klar og systematisk utviklet presentasjon, med understreking av de viktigste punktene og med relevante tilleggsopplysninger. Kan spontant avvike fra en forberedt tekst og følge opp interessante innspill fra mottakerne . Uttrykker seg da ofte bemerkelsesverdig utvungent og flytende. Kan gi en klar, forberedt presentasjon, argumentere for eller imot et bestemt synspunkt og trekke fram fordeler og ulemper ved forskjellige alternativ. Kan svare på flere oppfølgings spørsmål med en grad av flyt og spontanitet som ikke er anstrengende verken for henne/ham eller for mottakerne .
B1	Kan gi en forberedt, grei presentasjon av et kjent emne innen sitt felt, som er tydelig nok til at man stort sett kan følge den uten vanskeligheter, og der hovedpunktene blir rimelig presist forklart. Kan svare på oppfølgings spørsmål, men kan måtte be om at spørsmålet blir gjentatt hvis den som stilte det, holdt et høyt tempo .
A2	Kan gi en kort, innøvd presentasjon av et emne knyttet til hennes/hans dagligliv, og kort grunngi og forklare meninger, planer og handlinger. Kan takle et begrenset antall enkle oppfølgings spørsmål. Kan gi en kort, enkel, innøvd, presentasjon av et kjent emne. Kan svare på enkle oppfølgings spørsmål hvis hun/han kan be om at de blir gjentatt, og hvis det er mulig å få litt hjelp til å formulere svaret.
A1	Kan gjengi en svært kort, innøvd presentasjon – f.eks. introdusere en taler, utbringe en skål.

Merk: Beskrivelsene i denne underskalaen er satt sammen av beskrivelser fra andre skalaer.

Brukerne av Rammeverket bør tenke over:

- i hvilket omfang og på hvilke områder innlæreren vil ha behov for/være i stand til/bli bedt om å gi seg i kast med aktiviteter som innebærer **bruk av tegnspråk**.

(Innledning til reseptive aktiviteter og strategier, s. 80 i nettutgaven av Rammeverket)

4.4.2 Reseptive aktiviteter og strategier

Dette omfatter **avlesnings-** og leseaktiviteter.

4.4.2.1 I aktiviteter som innebærer bruk av fonetisk **avlesningsferdighet på tegnspråk** vil språkbrukeren motta og behandle **tegnspråklige** utsagn fra en eller flere **tegnspråksbrukere**. Eksempler på **avlesningsaktiviteter** er

- å **avlese** offentlige meddelelser (informasjon, instruksjoner, advarsler osv.)
- å **avlese** mediene (TV og innspilt materiale)
- å **avlese** som medlem av et publikum i salen (teater, offentlige møter, offentlige foredrag, underholdning osv.)
- å **observere** samtaler

I hvert av disse tilfellene er **personens** hensikt å forstå

- hva det **er** som **meddeles**, og hva det i grove trekk dreier seg om
- spesifikk informasjon
- detaljer
- den underforståtte betydningen osv.

For å illustrere dette har vi nedenfor satt opp skalaer for de følgende typene aktiviteter:

- Generell **avlesningsforståelse**
- Å **avlese tegnspråklige** samhandlinger mellom morsmålsbrukere
- Å **avlese** som medlem av et tilstedeværende publikum
- Å **avlese** meldinger og instruksjoner
- Å **avlese visuelle** medier og innspilt materiale

GENERELL AVLESNINGSFORSTÅELSE (s. 83 i nettutgaven av Rammeverket og s. 66 i CEFR)	
C2	Har ingen problemer med å forstå noen form for tegnspråk som produseres i tempoet til en morsmålsbruker, verken i mediene eller i det virkelige liv.
C1	Kan forstå nok til å følge omfattende presentasjoner om abstrakte og komplekse emner utenfor sitt eget felt, men kan ha behov for å få bekreftet en og annen detalj, særlig hvis dialekten er ukjent. Kan kjenne igjen en lang rekke dagligdagse og idiomatiske uttrykk, og legge merke til endringer i stil. Kan følge omfattende presentasjon når den ikke er tydelig strukturert, og når forhold ikke omtales direkte, men er underforståtte.
B2	Kan forstå tegnspråk, både i mediene og ved personlig kontakt, om både kjente og ukjente emner som ofte forekommer i det personlige, sosiale, akademiske eller yrkesmessige liv. Bare ekstrem visuell støy , en mindre strukturert diskurs og/eller idiomatisk tegnspråkbruk kan ha innvirkning på forståelsen. Kan forstå hovedpunktene i presentasjoner som tegnspråklig og innholdsmessig er komplekse, om både konkrete og abstrakte emner, også når det brukes dialekter . Dette gjelder også tekniske diskusjoner innenfor hennes/hans spesialfelt. Kan følge omfattende presentasjoner og komplekse argumentasjonsrekker hvis emnet er relativt kjent og overgangen fra ett punkt til et annet blir tydelig markert.
B1	Kan forstå enkel informasjon om vanlige, dagligdagse eller jobbrelaterte emner og få tak i både hovedbudskapet og spesifikke detaljer, hvis presentasjonen er tydelig og dialekten er kjent. Kan forstå hovedpunktene i tydelig tegnspråk om kjente tema man jevnlig møter i forbindelse med jobb, skole, fritid osv., også korte fortellinger.
A2	Kan forstå nok til å kunne dekke konkrete behov, forutsatt at det snakkes langsomt og tydelig. Kan forstå tegn og uttrykk knyttet til de viktigste områdene i dagliglivet (f.eks. viktig informasjon om seg selv og sin familie, shopping, nærmiljø, arbeidsliv), forutsatt at innholdet formidles langsomt, og at presentasjonen er tydelig.
A1	Kan følge svært langsom og tydelig bruk av tegnspråk med lange pauser, slik at hun/han kan oppfatte meningen.

Å AVLESE TEGNSPRÅKLIGE SAMHANDLINGER MELLOM MORSMÅLSBRUKERE (s. 83 i nettutgaven av Rammeverket og s. 66 i CEFR)	
C2	Som C1
C1	Kan med letthet følge komplekse tegnspråklige samhandlinger mellom tredjepersoner i gruppediskusjoner og debatter, også om abstrakte, komplekse, ukjente emner. Kan klare å følge med i en livlig diskusjon mellom morsmålsbrukere.
B2	Kan med noe strev oppfatte mye av det som blir sagt rundt henne/ham, men kan synes det er vanskelig å følge diskusjoner mellom flere morsmålsbrukere som ikke på noen måte tilpasser tegnspråket sitt.
B1	Kan som regel følge hovedpunktene i en omfattende diskusjon som foregår rundt henne/ham, forutsatt at det hele tiden brukes tydelig tegnspråk .
A2	Kan som regel oppfatte hovedtemaet i en diskusjon rundt henne/ham, når det brukes langsomt og tydelig tegnspråk .
A1	Ingen beskrivelse foreligger.
Å AVLESE SOM MEDLEM AV ET TILSTEDEVÆRENDE PUBLIKUM (s. 84 i nettutgaven av Rammeverket og s. 67 i CEFR)	
C2	Kan følge fagspesifikke forelesninger og presentasjoner der det i stor grad brukes uttrykk fra daglig tegnspråk , fra lokal dialekt eller ukjent terminologi.
C1	Kan relativt lett følge de fleste forelesninger, diskusjoner og debatter.
B2	Kan oppfatte det vesentlige i forelesninger, foredrag og rapporter samt andre typer akademiske eller yrkesmessige presentasjoner som tegnspråklig og innholdsmessig er komplekse.
B1	Kan følge en forelesning eller et foredrag innenfor sitt eget felt, forutsatt at emnet er kjent og presentasjonen enkelt og tydelig strukturert. Kan oppfatte hovedtrekkene i korte, enkle foredrag om kjente emner, forutsatt at foredragene blir framført på et klart og tydelig tegnspråk .
A2	Ingen beskrivelse foreligger.
A1	Ingen beskrivelse foreligger.
Å AVLESE MELDINGER OG INSTRUKSJONER (s. 84 i nettutgaven av Rammeverket og s. 67 i CEFR)	
C2	Som C1
C1	Kan skille ut spesifikk informasjon i offentlige meldinger med mye visuell støy i omgivelsene. Kan forstå komplisert teknisk informasjon, f.eks. om hvordan kjente varer og tjenester skal brukes.
B2	Kan forstå meldinger og beskjeder om både konkrete og abstrakte emner der det brukes tegnspråk fra regionen og normalt tempo på tegnspråket.
B1	Kan forstå enkel teknisk informasjon for utstyr som brukes i dagliglivet. Kan følge detaljerte anvisninger.
A2	Kan få tak i hovedinnholdet i korte, klare, enkle beskjeder og meldinger. Kan forstå enkle forklaringer på hvordan man kommer seg fra X til Y, til fots eller med offentlig transport.
A1	Kan forstå og ta imot instruksjoner når de er rettet til henne/ham på sakte og tydelig tegnspråk, og følge korte, enkle anvisninger.

Å AVLESE VISUELLE MEDIER OG INNSPILT MATERIALE (s. 85 i nettutgaven av Rammeverket og s. 68 i CEFR)	
C2	Som C1
C1	Kan forstå et vidt spekter av innspilt materiale og materiale vist på TV , til dels også når det ikke brukes standard tegnspråk , og oppfatte finere detaljer, også underforståtte holdninger og forhold mellom dem som kommuniserer.
B2	Kan forstå innspilt materiale på standard tegnspråk om emner fra det sosiale, yrkesmessige eller akademiske liv, og, i tillegg oppfatte holdningene og synspunktene til dem som kommuniserer . Kan forstå de fleste dokumentarer og det meste av annet innspilt materiale som vises på TV og som er på standard tegnspråk . Kan oppfatte sinnsstemningen, osv. til dem som kommuniserer .
B1	Kan forstå innholdet i det meste av innspilt materiale om emner hun/han personlig er interessert i, når det er brukt klart tegnspråk . Kan forstå hovedpunktene i nyhetsendinger og enklere innspilt materiale om kjente emner når stoffet er framført relativt langsomt og tydelig.
A2	Kan forstå og hente ut viktig informasjon fra korte, innspilte passasjer om forutsigbare, dagligdagse ting når stoffet er framført langsomt og tydelig.
A1	Ingen beskrivelse foreligger.

(s. 88 i nettutgaven av Rammeverket og s. 71 i CEFR)

4.4.2.3 Innen aktiviteter som innebærer **televisuell resepsjon**, mottar brukeren to typer visuell informasjon, **bilder og tegnspråk** samtidig. Eksempler på slike aktiviteter er

- å følge et fjernsynsprogram (debatter, nyheter, magasin) der det blir brukt tegnspråk direkte eller informasjonen blir tolket
- å finne offentlig informasjon på tegnspråk på internett
- å bruke nyere former for teknologi (multimedier, CD-ROM osv.)

For å illustrere dette er det satt opp en skala nedenfor for den aktiviteten det er å se på TV og film:

Å SE PÅ TV OG FILM (s. 89 i nettutgaven av Rammeverket og s. 71 i CEFR)	
C2	Som C1
C1	Kan følge TV-program eller lignende der tegnspråket i stor grad inneholder slang og idiomatiske uttrykk.
B2	Kan forstå de fleste nyhets- og aktualitetsprogrammer på tegnspråk. Kan forstå dokumentarer, direkte sendte intervjuer, talkshow, skuespill og de aller fleste filmer der det benyttes regionalt tegnspråk.
B1	Kan forstå store deler av mange TV-innslag om emner hun/han har personlig interesse av, som intervjuer, korte opplesninger og nyhetsreportasjer, når det brukes langsomt og tydelig tegnspråk . Kan følge mange filmer der historien i stor grad drives fram av handlingen og med bruk av visuelle effekter, og der det brukes enkelt og tydelig tegnspråk . Kan få tak i hovedpunktene i TV-program om kjente emner når det brukes relativt langsomt og tydelig tegnspråk .
A2	Kan oppfatte hovedpunktene i nyhetsreportasjer om hendelser, ulykker osv. når det visuelle støtter opp under kommentarene på tegnspråk . Kan oppfatte når man går over til neste sak i nyhetsendinger på TV/ nett-TV , og danne seg en mening om hva som er hovedinnholdet.
A1	Ingen beskrivelse foreligger.

(s. 89 i nettutgaven av Rammeverket og s. 72 i CEFR)

4.4.2.4 **Reseptive strategier** innebærer at man oppfatter og vurderer konteksten og vurderer hva som er relevant kunnskap om verden i den gitte situasjonen. I denne prosessen aktiveres det egnede *tankeskjema* som skaper forventninger om hva som vil følge, og hvordan det vil være organisert (*avgrensning*). I resepsjonsprosessen tjener disse forventningene til å oppfatte språklige og ikke-språklige signaler, finne meningen i det som er uttrykt, og forstå den kommunikative hensikten med det. Gjennom en tilnæringsprosess oppfatter man så gradvis budskapet og får et mer helhetlig bilde av innholdet, hva det betyr, og hvordan det er satt sammen (*trekke slutninger*). For å vurdere om man har nådd en riktig oppfatning gjennom tilnæringsprosessen, ser man om signalene fra både konteksten og konteksten stemmer med det aktiverte tankeskjemaet – slik man tolker situasjonen (*teste hypoteser*). Hvis det er noe som ikke stemmer, går man tilbake til trinn én (*avgrensning*) og søker etter et alternativt tankeskjema som bedre kan forklare de signalene man får (*endre hypoteser*).

(s. 90 i nettutgaven av Rammeverket og s. 72 i CEFR)

- Planlegging: Avgrensning (velge mental justering, aktivere tankeskjema, bygge opp forventninger)
- Utførelse: Oppfatte signaler og trekke slutninger ut fra disse
- Evaluering: Teste hypoteser: se om signaler og tankeskjema stemmer overens
- Reparasjon: Endre hypoteser

Nedenfor har vi satt opp en skala for å illustrere dette.

Å OPPFATTE SIGNALER OG TREKKE SLUTNINGER (tegnspråklige) (s. 90 i nettutgaven av Rammeverket og s. 72 i CEFR)	
C2	Som C1
C1	Kan lett trekke slutninger om avsenderens holdninger, humør og intensjoner ut fra kontekstuelle, grammatiske og leksikalske signaler og kan forutse neste steg.
B2	Kan bruke en rekke strategier for å oppnå forståelse, blant annet prøve å få tak i hovedpunktene og sjekke om hun/han har forstått budskapet riktig, ved hjelp av signaler i konteksten.
B1	Kan forstå ukjente tegn ut fra konteksten hvis emnet er knyttet til hennes/hans eget felt eller han/ hennes egne interesser. Kan gjette seg til betydningen av enkelte ukjente tegn ut fra konteksten og utlede hva setningen betyr, forutsatt at samtaleemnet er velkjent.
A2	Kan ut fra konteksten slutte seg til den betydningen av ukjente tegn i korte ytringer om dagligdagse emner fordi hun/han tar utgangspunkt i en omtrentlig forståelse av det samlede innholdet.
A1	Ingen beskrivelse foreligger.

4.4.3 Samhandlingsaktiviteter og strategier

4.4.3.1 Tegnspråklig samhandling

Ved språklig samhandling veksler brukeren mellom å opptre som formidler og avleser overfor en eller flere samtalepartnere, slik at de sammen skaper en samtalediskurs. Deltakerne forhandler fram mening ved hjelp av samarbeidsprinsippet.

Under samhandlingen bruker man hele tiden både reseptive og produktive strategier. Det finnes også kognitive strategier (også kalt diskursstrategier) og samarbeidsstrategier. Dette dreier seg om hvordan man best kan takle samarbeid og samhandling, for eksempel ved å gi og ta ordet, avgrense emnet og bli enig om en bestemt tilnæringsmåte, fremme forslag og vurdere dem, gå igjennom og oppsummere hva man er kommet fram til, og mekle i konflikter.

(s. 91 i nettutgaven av Rammeverket og s. 72 i CEFR)

Eksempler på samhandlingsaktiviteter er

- transaksjoner (utveksling av varer og tjenester)
- uformell samtale
- uformell diskusjon
- formell diskusjon
- debatt
- intervju
- forhandlinger
- felles planlegging
- praktisk, målrettet samarbeid

For å illustrere dette har vi satt opp skalaer for de følgende typene aktiviteter:

- generell **tegnspråklig** samhandling
- samtale med morsmålsbruker
- konversasjon
- uformell diskusjon
- formell diskusjon og møter
- målrettet samarbeid
- transaksjoner for å få tak i varer og tjenester
- informasjonsutveksling
- intervju

(s. 92 i nettutgaven av Rammeverket og s. 74 i CEFR)

GENERELL TEGNSPRÅKLIG SAMHANDLING	
C2	Mestrer idiomatiske og dagligdagse uttrykk godt, og har god kjennskap til hvilke konnotasjoner de har. Kan presist formidle finere meningsnyanser ved å justere språket på ulike måter, med rimelig grad av korrekthet. Kan gå tilbake og komme seg ut av en språklig vanskelighet så ubesværet at samtalepartneren knapt legger merke til det.
C1	Kan uttrykke seg flytende og spontant, nesten uten anstrengelse. Mestrer godt et bredt repertoar av tegn , slik at hun/han lett kan omgå mangler i vokabularet med en litt lengre omformulering. Unngåelsesstrategier og åpenbar leting etter uttrykk er det lite av; bare et begrepsmessig vanskelig emne kan hindre at språket er naturlig og flytende.
B2	Kan uttrykke seg flytende, nøyaktig og effektivt om et vidt spekter av emner, både generelle og akademiske emner og emner fra arbeid og fritid, og få tydelig fram forholdet mellom ideer. Kan kommunisere spontant med god grammatisk kontroll, uten å vise særlig tegn til å måtte begrense det hun/han ønsker å si, og kan velge en grad av formalitet som passer til sammenhengen.
B1	Har et så flytende og spontant språk at det er mulig å samhandle regelmessig og opprettholde forbindelsen med morsmålsbrukere uten at det blir anstrengende for noen av partene. Kan understreke hvilken betydning hendelser og opplevelser har for henne/han personlig, og gjøre rede for og underbygge sine synspunkter med relevante forklaringer og argumenter.
B1	Kan kommunisere med en viss sikkerhet om kjente saker innenfor sine interesseområder eller sitt arbeidsfelt, kan klare seg i enkle rutinemessige sosiale sammenhenger. Kan utveksle, sjekke og bekrefte opplysninger, klare seg i mindre rutinepregede situasjoner og forklare hvorfor noe er et problem. Kan uttrykke meninger om mer abstrakte, kulturelle emner som film, bøker, musikk osv.
B1	Kan i stor grad uttrykke seg på en enkel måte, men med variert språk for å klare seg i de fleste situasjoner som kan oppstå på reiser. Kan gå uforberedt inn i en samtale om kjente emner, uttrykke personlige meninger og utveksle opplysninger om emner som er kjente, interesserer henne/han personlig eller har med dagliglivet å gjøre (f.eks. familie, hobbyer, arbeid, reiser og aktuelle hendelser).
A2	Kan samhandle uten særlige problemer i forutsigbare situasjoner og i korte samtaler, forutsatt at samtalepartneren hjelper til om nødvendig. Kan mestre enkle, rutinemessige utvekslinger uten særlig anstrengelse, og kan stille og svare på spørsmål og utveksle ideer og informasjon om kjente emner i forutsigbare, dagligdagse situasjoner.
A2	Kan kommunisere i forbindelse med enkle og rutinemessige oppgaver som krever enkel og direkte utveksling av opplysninger om kjente og rutinepregede saker i tilknytning til arbeid og fritid. Kan klare seg i svært kortfattet sosial utveksling, men forstår som regel ikke nok til å holde samtalen i gang på egen hånd.
A1	Kan samhandle på en enkel måte, men kommunikasjonen er helt avhengig av langsomme gjentakelser, omformuleringer og reparasjon. Kan stille og svare på enkle spørsmål, innlede og gi respons på enkle ytringer som gjelder umiddelbare behov eller er knyttet til svært kjente emner.

SAMTALE MED MORSMÅLSBRUKER (s. 93 i nettutgaven av Rammeverket og s. 75 i CEFR)	
C2	Kan forstå en hvilken som helst morsmålsbruker i en samtale, også i samtaler om abstrakte og komplekse faglige eller spesialiserte emner utenfor hennes/hans eget felt, så sant hun/han får mulighet til å venne seg til en dialekt.
C1	Kan forstå i detalj tegnspråk om abstrakte og komplekse emner av spesialisert eller faglig art utenfor sitt eget felt, men må kanskje få bekreftet enkelte detaljer, særlig hvis dialekten er uvant.
B2	Kan forstå i detalj hva som blir sagt til henne/ham på tegnspråk , selv i omgivelser med mye visuell støy.
B1	Kan forstå tydelig uttalt tegnspråk rettet til henne/ham i alminnelige samtaler, men må noen ganger be om at enkelte tegn og uttrykk blir gjentatt.
A2	Kan forstå nok til å klare enkel, rutinemessig utveksling på tegnspråk uten å anstrenge seg for mye. Kan vanligvis forstå klart, tydelig tegnspråk om kjente emner rettet til henne/ham, forutsatt at hun/han iblant kan be om at noe blir gjentatt eller omformulert. Kan forstå det som blir sagt tydelig, langsomt og direkte til henne/ham i enkle, dagligdagse samtaler, og kan klare å forstå mer hvis den som braker tegnspråk , anstrenger seg.
A1	Kan forstå dagligdagse uttrykk som brukes for å få dekket enkle, konkrete behov, når en forståelsesfull samtalepartner braker klart, langsomt tegnspråk direkte til henne/ham og med nødvendige gjentakelser.

KONVERSASJON (s. 94 i nettutgaven av Rammeverket og s. 76 i CEFR)	
C2	Kan konversere ubesværet og velge riktig stilnivå. Det er ingen språklige hindringer for å delta aktivt i sosialt liv.
C1	Kan bruke språket fleksibelt og effektivt i sosiale sammenhenger. Kan uttrykke sterke følelser og bruke hentydninger og spøke.
B2	Kan delta i lengre samtaler om de fleste allmenne emner, selv i omgivelser med mye visuell støy. Kan opprettholde relasjoner til morsmålsbrukere uten at hun/han utilsiktet morer eller irriterer dem eller få dem til å oppføre seg annerledes enn de ville gjort sammen med andre morsmålsbrukere. Kan uttrykke følelser nyansert og understreke hvilken betydning hendelser og opplevelser har for henne/ham personlig
B1	Kan gå uforberedt inn i en samtale om kjente emner. Kan forstå tydelig uttalt språk rettet til henne/ham i dagligdagse samtaler, men må noen ganger be om at enkelte tegn og uttrykk blir gjentatt. Kan holde i gang en samtale eller en diskusjon, men kan noen ganger være vanskelig å følge når hun/han prøver å formidle noe helt presist. Kan uttrykke og gi respons på følelser, som det å være overrasket, glad, trist, interessert eller likegyldig.
A2	Kan opprette sosial kontakt – hilse og ta farvel, introdusere seg selv eller andre og takke for noe. Kan som regel forstå tydelig tegnspråk om kjente emner rettet til henne/ham, så sant det innimellom er mulig å be om at noe blir gjentatt eller omformulert. Kan delta i korte samtaler i rutinepregede sammenhenger om emner hun/han er interessert i. Kan på en enkel måte uttrykke hvordan hun/han føler seg, og uttrykke takknemlighet. Kan mestre svært kortfattet sosial utveksling, men forstår sjelden nok til å holde samtalen i gang ved egen hjelp. Kan forstå mer hvis den som snakker, er villig til å anstrenge seg. Kan bruke enkle, vanlige høflighetsfraser og tiltaleformer. Kan komme med, og gi respons på invitasjoner, forslag og unnskyldninger. Kan fortelle hva hun/han liker og ikke liker.
A1	Kan introdusere seg selv eller andre og bruke helt enkle uttrykk for å hilse og ta farvel. Kan spørre hvordan folk har det, og gi respons på nyheter. Kan forstå dagligdagse uttrykk som brukes for å få dekket enkle, konkrete behov, når en forståelsesfull samtalepartner henvender seg direkte til henne/ham med klart, langsomt tegnspråk og gjentakelser.

UFORMELL DISKUSJON (MED VENNER) (s. 95 i nettutgaven av Rammeverket og s. 77 i CEFR)	
C2	Som C1
C1	Kan med letthet følge og bidra til kompleks samhandling mellom tredjeparter i gruppediskusjoner, selv når det dreier seg om abstrakte, komplekse, ukjente emner. Kan delta i en livlig diskusjon mellom morsmålsbrukere. Kan gi presist uttrykk for sine tanker og meninger og kan på en overbevisende måte presentere eller gi respons på komplekse argumentasjonsrekker.
B2	Kan ta aktivt del i uformelle diskusjoner i kjente kontekster. Kan kommentere, uttrykke klare synspunkter, vurdere alternative forslag, framsette egne hypoteser og kommentere andres. Kan med litt innsats få tak i mye av det som blir sagt rundt henne/ham i en diskusjon, men kan synes det er vanskelig å delta effektivt i diskusjoner med flere morsmålsbrukere som ikke gjør noe for å tilpasse språket sitt. Kan gjøre rede for sine meninger i en diskusjon og underbygge dem med relevante forklaringer, argumenter og kommentarer.
B1	Kan følge mye av det som blir sagt rundt henne/ham om generelle emner, så sant samtalepartnerne snakker tydelig og unngår svært idiomatisk språkbruk. Kan uttrykke tanker om abstrakte eller kulturelle emner som teater , film og poesi . Kan forklare hvorfor noe er et problem. Kan gi korte kommentarer til andre menneskers synspunkter. Kan sammenligne forskjellige alternativ og diskutere hva man bør gjøre, hvor man bør gå hvem eller hva man bør velge, osv. Kan stort sett oppfatte hovedpunktene i en uformell diskusjon mellom venner, så sant tegnspråket er tydelig. Kan uttrykke eller spørre om personlige meninger og synspunkter i diskusjoner om emner hun/han interesserer seg for. Kan få fram sine meninger og reaksjoner når det gjelder løsningen på et problem eller praktiske spørsmål som hvor man skal gå hva man skal gjøre, eller hvordan man skal organisere noe (f.eks. en utflukt). Kan høflig gi uttrykk for sitt livssyn og sine meninger og for enighet og uenighet.
A2	Kan stort sett oppfatte hvilket emne som diskuteres rundt henne/ham, når det snakkes langsomt og tydelig. Kan diskutere hva man skal gjøre en kveld eller en helg. Kan komme med og uttrykke sine reaksjoner på forslag. Kan uttrykke enighet eller uenighet. Kan diskutere alminnelige praktiske spørsmål på en enkel måte når det snakkes langsomt, tydelig og direkte til henne/ham. Kan diskutere hva man skal gjøre, og hvor man skal gå og avtale å møtes.
A1	Ingen beskrivelse foreligger.

FORMELL DISKUSJON OG MØTER (s. 96 i nettutgaven av Rammeverket og s. 78 i CEFR)	
C2	Kan hevde seg i formelle diskusjoner om komplekse spørsmål og legge fram velformulerte, gjennomtenkte argumenter på en måte som ikke står tilbake for det morsmålsbrukerne presterer.
C1	Kan med letthet delta i debatten, selv når abstrakte, komplekse og ukjente tema blir diskutert. Kan argumentere overbevisende for et formelt standpunkt, svare på spørsmål og gi treffende, flytende og spontane motsvar til komplekse motargumenter.
B2	Kan delta i en livlig diskusjon og i stor grad få tak i hvilke argumenter som taler for og imot bestemte synspunkter. Kan presist uttrykke sine tanker og meninger og legge fram eller gi respons på komplekse argumentasjonsrekker på en overbevisende måte.
B1	Kan delta aktivt i formelle diskusjoner, både rutinepregede og mer uforutsigbare. Kan følge diskusjoner om emner som er knyttet til hennes/hans felt, og forstå i detalj hva den som snakker, mener er viktig. Kan bidra med, gjøre rede for og underbygge sin mening, vurdere alternative forslag og sette fram og kommentere hypoteser.
A2	Kan følge mye av det som blir sagt i tilknytning til hennes/hans eget felt, så sant samtalepartnerne snakker tydelig og unngår spesiell, idiomatisk språkbruk. Kan få fram et synspunkt tydelig, men har vanskelig for å delta i en diskusjon. Kan ta del i rutinemessige formelle diskusjoner om velkjente emner der det utveksles saksopplysninger, gis instruksjoner og diskuteres løsninger på praktiske problemer, så sant deltakerne snakker tydelig. Forstår langt på vei når det blir skiftet tema i formelle diskusjoner innenfor hennes/hans eget felt, så sant det snakkes sakte og tydelig. Kan utveksle relevant informasjon og si sin mening om praktiske problemer når hun/han blir spurt direkte, så sant hun/han får litt hjelp til å formulere seg og kan be om å få gjentatt de viktigste punktene om nødvendig.
A1	Kan si hva hun/han mener om konkrete saker, når hun/han blir spurt direkte på et formelt møte, så sant det er mulig å få gjentatt de viktigste punktene om nødvendig.
A1	Ingen beskrivelse foreligger.

Merk: Beskrivelsene i denne underskalaen er ikke blitt kalibrert empirisk.

	MÅLRETTET SAMARBEID (f.eks. å reparere en bil, å diskutere et dokument eller å organisere en begivenhet) (s. 97 i nettutgaven av Rammeverket og s. 79 i CEFR)
C2	Som B2
C1	Som B2
B2	Kan forstå og forholde seg til detaljerte instruksjoner. Kan hjelpe et prosjekt framover ved å invitere andre til å delta i diskusjonen, si hva de mener, osv. Kan klart og tydelig oppsummere et saksforhold eller et problem, tenke igjennom mulige årsaker og konsekvenser, og veie opp mot hverandre fordelene og ulempene ved ulike framgangsmåter.
B1	Kan følge med i det som blir sagt, men må av og til be om at noe blir gjentatt eller klargjort, hvis samtalepartnern holder et høyt tempo og nevner mange detaljer. Kan forklare hvorfor noe er et problem, diskutere hva man skal gjøre videre, og sammenligne ulike alternativ. Kan kort kommentere andres synspunkter. Kan stort sett følge med i det som sies, og kan om nødvendig gjengi noe en annen har sagt, for å forsikre seg om at man forstå hverandre riktig. Kan få fram sine egne meninger og reaksjoner når det gjelder mulige løsninger eller spørsmål om hva man skal gjøre videre, med kortfattede begrunnelser og forklaringer. Kan invitere andre til å si sin mening om hvordan man skal gå fram videre.
A2	Kan forstå nok til å utføre enkle, rutinepregede oppgaver uten å anstrenge seg for mye, og med svært enkelt språk be om å få gjentatt noe hun/han ikke har forstått. Kan diskutere hva man skal gjøre videre, komme med forslag, kommentere forslag fra andre og be om eller gi veiledning til noen. Kan vise når hun/han klarer å følge med, og kan forstå alt som er nødvendig, hvis den som ytrer seg, anstrenger seg litt. Kan kommunisere i forbindelse med enkle og rutinepregede oppgaver og kan bruke enkle fraser for å spørre om eller skaffe til veie ting, be om enkel informasjon eller diskutere hva man skal gjøre videre.
A1	Kan forstå spørsmål og instruksjoner som legges fram for han/henne på en langsom og omhyggelig måte, og kan følge korte, enkle anvisninger. Kan be om ting og gi ting videre.

TRANSASJONER FOR Å FÅ TAK I VARER OG TJENESTER VED HJELP AV TEGNSPRÅKTOLK (s. 98 i nettutgaven av Rammeverket og s. 80 i CEFR)	
C2	Som B2
C1	Som B2
B2	<p>Kan bruke språket godt nok til å forhandle om en løsning på en konflikt, f.eks. i forbindelse med en ufortjent trafikkbot, økonomisk ansvar for skade på en leilighet eller skyldspørsmålet ved et ulykkestilfelle.</p> <p>Kan sette fram krav om kompensasjon og bruke «språklige overtalelseskunster» til å forlange oppreisning og tydelig sette grenser for hvilke innrømmelser hun/han er villig til å gjøre.</p> <p>Kan forklare et problem som er oppstått, og gjøre det klart at kunden eller den som utfører tjenesten, må gjøre en innrømmelse.</p>
B1	<p>Kan takle de fleste transaksjoner som kan bli aktuelle under en reise eller idet man planlegger reise og opphold i utlandet, eller hvis man får noe med myndighetene i landet å gjøre.</p> <p>Kan klare seg i mindre rutinepregede situasjoner i butikker, på postkontor eller i banker, f.eks. hvis man vil omgjøre et kjøp man ikke er fornøyd med. Kan framsette en klage.</p> <p>Kan takle de fleste situasjoner som kan oppstå når man legger reiseplaner via et byrå eller på reisen, f.eks. spørre en medpassasjer om hvor man skal gå av på et ukjent sted.</p>
	<p>Kan klare seg i rutinepregede situasjoner i dagliglivet, f. eks. i forbindelse med reiser, innkvartering, mat og shopping.</p> <p>Kan få tak i all den informasjonen hun/han trenger på et turistkontor, så sant det dreier seg om noe enkelt og allmenngyldig.</p>
A2	<p>Kan be om eller selv skaffe seg alminnelige varer og tjenester.</p> <p>Kan få tak i enkel informasjon om reiser, bruke offentlige transportmidler som buss, tog og drosje, spørre om og forklare veien og kjøpe billetter.</p> <p>Kan spørre om ting og foreta enkle transaksjoner i butikker, på postkontor og i banken.</p> <p>Kan gi og motta informasjon om mengde, antall, pris osv.</p> <p>Kan foreta enkle innkjøp ved å si hva man vil ha, og spørre om prisen.</p> <p>Kan bestille et måltid.</p>
A1	<p>Kan be om ting og gi ting videre.</p> <p>Kan forholde seg til tall, mengder, kostnader og tid.</p>

INFORMASJONSUTVEKSLING (s. 99 i nettutgaven av Rammeverket og s. 81 i CEFR)	
C2	Som B2
C1	Som B2
B2	Kan forstå og utveksle kompleks informasjon og gode råd om alt som kan knyttes til hennes/hans yrkesliv. Kan viderebringe detaljert informasjon uten problemer eller misforståelser. Kan gi en klar, detaljert beskrivelse av hvordan man utfører en oppgave. Kan sammenfatte informasjon og argumenter fra en rekke kilder.
B1	Kan med en viss sikkerhet utveksle, undersøke og bekrefte innsamlede saksopplysninger om kjente emner innenfor sitt felt, enten de er rutinepregede eller ikke. Kan beskrive hvordan noe skal utføres, og gi detaljerte instruksjoner. Kan gi et sammendrag av, eller si sin mening om, en novelle, en artikkel, et foredrag, en diskusjon, et intervju eller en dokumentar, og svare på spørsmål om nærmere detaljer. Kan finne fram til og videreformidle enkle saksopplysninger. Kan be om og følge detaljerte anvisninger. Kan få tak i mer detaljert informasjon om noe.
A2	Kan forstå nok til å gjennomføre enkle, rutinepregede utvekslinger uten å anstrenge seg for mye. Kan klare hverdagens praktiske krav – finne fram til og videreformidle enkle saksopplysninger. Kan stille og svare på spørsmål om vaner og rutiner. Kan stille og svare på spørsmål om fritidssysler og om hva han/hun tidligere har vært opptatt av. Kan gi og følge enkle instruksjoner og anvisninger, f.eks. forklare hvordan man kommer seg til et bestemt sted. Kan kommunisere i enkle og rutinepregede situasjoner som krever enkel og direkte utveksling av informasjon. Kan utveksle en begrenset mengde informasjon om hvordan man utfører kjente og rutinepregede oppgaver. Kan stille og svare på spørsmål om hva man gjør på jobben og i fritiden. Kan be om og gi anvisninger ved hjelp av et kart eller en oversiktsplan. Kan be om og selv oppgi personlige opplysninger.
A1	Kan forstå spørsmål og instruksjoner som er rettet til henne/ham, og som legges fram sakte og på en omhyggelig måte, og kan følge korte, enkle anvisninger. Kan stille og svare på enkle spørsmål og innlede og gi respons på enkle utsagn som har å gjøre med viktige behov, eller dreier seg om svært kjente emner. Kan stille og svare på spørsmål om seg selv og andre mennesker, hvor de bor, folk de kjenner, og ting de har. Kan angi tid ved hjelp av uttrykk som «neste uke», «forrige fredag», «i november», «klokken tre».
INTERVJU (s. 100 i nettutgaven av Rammeverket og s. 82 i CEFR)	
C2	Kan delta i dialogen på en svært god måte, kan strukturere samtalen og kan samhandle helt flytende og med autoritet, enten som intervjuer eller som intervjuobjekt like godt som en morsmålsbruker.
C1	Er en likeverdig deltaker i et intervju, enten som intervjuer eller som intervjuobjekt. Kan utfylle og videreutvikle viktige punkter, flytende og uten hjelp, og takler godt avbrudd og kommentarer.
B2	Kan gjennomføre et intervju effektivt og flytende og kan avvike spontant fra de spørsmålene hun/han har forberedt, for å følge opp og gå mer i detalj om interessante svar. Kan ta initiativ i en intervjusituasjon og utfylle og videreutvikle tanker og ideer med lite hjelp eller press fra intervjuerens side.
B1	Kan gi konkrete opplysninger av den typen som kreves ved et intervju eller en konsultasjon (f.eks. beskrive symptomer for en lege), men presisjonen er begrenset. Kan gjennomføre et forberedt intervju og kontrollere og stadfeste opplysninger, men må av og til be om at den andre gjentar svaret sitt hvis vedkommende har holdt for høyt tempo eller svaret var omfattende. Kan ta noen initiativ ved et intervju eller en konsultasjon (f.eks. for å føre inn et nytt emne), men samhandlingen er svært avhengig av at hun/han får hjelp av intervjueren. Kan bruke et ferdiglaget spørreskjema til å gjennomføre et velstrukturert intervju, med noen spontane oppfølgingsspørsmål.
A2	Kan gjøre seg forstått i en intervjusituasjon og formidle tanker og opplysninger om kjente emner, så sant hun/han iblant kan be om å få forklart ting og få litt hjelp til å uttrykke seg. Kan svare på enkle spørsmål og gi respons på utsagn i en intervjusituasjon.
A1	Kan i en intervjusituasjon svare på enkle, direkte spørsmål om seg selv når det snakkes langsomt og tydelig på et direkte og ikke alt for vanskelig språk.

(s. 102 i nettutgaven av Rammeverket og s. 84 i CEFR)

4.4.3.5 Samhandlingsstrategier

Ved samhandling tar språkbrukerne i bruk alle de reseptive og produktive strategiene som vi har omtalt ovenfor. Når samhandlingen er muntlig, bruker de i tillegg bestemte strategier i selve samhandlingsprosessen. Ved hjelp av disse strategiene danner samtalepartnerne en felles mental kontekst (*en diskurs*). Det vil si at de kommer fram til hva utgangspunktet er, og hvem de har med å gjøre. Samtalepartnerne nærmer seg hverandre eller bestemmer seg for å opprettholde en (*betryggende*) distanse. Også når folk **kommuniserer** ansikt til ansikt, vil de vanligvis uttrykke hva de mener, på flere måter samtidig. De bruker både språklige og tekstuelle elementer, paralingvistiske trekk og kontekstuelle signaler. Alt dette kan brukes mer eller mindre utførlig eller mer eller mindre eksplisitt, alt etter hva den som snakker, vurderer som det beste i den gitte situasjonen.

Å planlegge en samhandling innebærer å aktivere et tankeskjema eller et prakseogram. Et *prakseogram* er et diagram som framstiller strukturen i en kommunikativ samhandling, og gir en oversikt over mulige og sannsynlige utvekslinger (*avgrense*). I tillegg vurderer man den kommunikative avstanden mellom seg selv og samtalepartnerne (*bestemme menings- eller informasjonskløften; Vurdere hva man har som utgangspunkt*). Hensikten er å kunne sette opp ulike alternativ og forberede trekk man kan gjøre under de utvekslingene man står overfor (*planlegge trekk*). Under selve samtalen velger språkbrukerne strategier for turtaking, slik at de kan ta initiativet (*ta ordet*), styrke samspillet og sikre at samtalen utvikler seg i den retning de ønsker (*samarbeide: mellom mennesker*), og for å etablere og opprettholde en felles forståelse av det de vil oppnå (*samarbeide: om begreper*).

Det kan bety at samtalepartnerne må be om hjelp til å formulere noe (*be om hjelp*). Både planleggingen og evalueringen foregår mens de snakker: Man kan se om de tankeskjemaene man valgte, stemmer overens med det som faktisk skjer (*overvåke: tankeskjema, prakseogram*), og kan vurdere om samtalen utvikler seg slik man ønsket (*overvåke: effekt, suksess*). På grunn av misforståelser eller altfor stor tvetydighet må deltakerne nå kanskje be om at noe blir uttrykt tydeligere, enten det gjelder det rent språklige eller innholdet i samtalen (*be om, komme med oppklaring*). Det kan også medføre at de aktivt prøver å gjenopprette kommunikasjonen og oppklare misforståelser når det er nødvendig (*reparere kommunikasjon*).

Planlegging består i

- å avgrense (velge tankeskjema, prakseogram)
- å avgjøre om det foreligger en menings- eller informasjonskløft (vilkår for vellykket kommunikasjon)
- å vurdere forutsetningene
- å planlegge trekk

Gjennomføring består i

- å ta ordet
- å samarbeide (med mennesker)
- å samarbeide (om begreper)
- å takle det uventede
- å be om hjelp

Evaluering består i

- å overvåke (tankeskjema, prakseogram)
- å overvåke (effekt, suksess)

Reparasjon består i

- å be om oppklaring
- å komme med en oppklaring
- å reparere kommunikasjon

For å illustrere dette har vi satt opp skalaer for de følgende typene aktiviteter

i kommunikasjon på tegnspråk:

- å ta ordet
- å samarbeide
- å be om oppklaring

TURTAKING (s. 104 i nettutgaven av Rammeverket og s. 86 i CEFR)	
C2	Som C1
C1	Kan velge et egnet uttrykk blant et spekter av lett tilgjengelige diskursfunksjoner som innledning, enten for å ta ordet eller for å vinne tid og holde på ordet mens hun/han tenker seg om.
B2	Kan gripe korrekt inn i en diskusjon ved å uttrykke seg med et språk som passer i situasjonen. Kan innlede, opprettholde og avslutte en samtale på en korrekt måte, med effektiv turtaking. Kan innlede en diskurs, ta ordet når det er hennes/hans tur, og avslutte samtalen når hun/han må, selv om dette ikke alltid blir gjort like elegant. Kan bruke standardfraser (f.eks. «det var et vanskelig spørsmål») for å vinne tid og beholde ordet mens hun/han tenker ut en god formulering.
B1	Kan gripe inn i en diskusjon om kjente emner og få ordet ved hjelp av et passende uttrykk. Kan innlede, opprettholde og avslutte enkle samtaler om emner som er kjente eller har personlig interesse.
A2	Kan ved hjelp av enkle teknikker innlede, opprettholde eller avslutte en kort samtale. Kan innlede, opprettholde og avslutte enkle samtaler. Kan be om oppmerksomhet.
A1	Ingen beskrivelse foreligger.

Å SAMARBEIDE (s. 104 i nettutgaven av Rammeverket og s. 86 i CEFR)	
C2	Som C1
C1	Kan knytte sitt eget bidrag til det samtalepartnerne har sagt, på en svært god måte.
B2	Kan gi tilbakemelding og følge opp uttalelser og resonnement, og på den måten bidra til at diskusjonen går framover. Kan hjelpe diskusjonen framover når situasjonen er kjent, og få stadfestet sin forståelse, trekke inn andre osv.
B1	Kan bruke et elementært repertoar av språk og strategier for å bidra til å holde en samtale eller diskusjon i gang. Kan oppsummere hvor langt diskusjonen er kommet, og på den måten bidra til å holde samtalen eller diskusjonen fokusert. Kan gjenta deler av noe en annen har sagt, for å forsikre seg om at de forstår hverandre, og bidra til at samtalen utvikler seg i riktig retning. Kan invitere andre med i diskusjonen.
A2	Kan vise det når hun/han forstår hva som sies.
A1	Ingen beskrivelse foreligger.
Å BE OM OPPKLARING (s. 105 i nettutgaven av Rammeverket og s. 87 i CEFR)	
C2	Som B2
C1	Som B2
B2	Kan stille oppfølgingsspørsmål for å kontrollere om hun/han har forstått hva en annen mente å si og kan få oppklart punkter som er tvetydige.
B1	Kan be noen klargjøre eller videreutvikle hva de akkurat har sagt.
A2	Kan med svært enkle tegn be om å få gjentatt noe når hun/han ikke forstår. Kan ved hjelp av standardfraser be om å få forklart nøkkelord og viktige uttrykk hun/han ikke forstår. Kan si at hun/han ikke klarte å følge med.
A1	Ingen beskrivelse foreligger.

